

Mari clasici ilustrați

Homer

Odissea

Traducere și adaptare:
Rodica Chiriacescu

SUPERCOLECȚIA TA

Editura ARC

Nausicăi), aduse în prim-plan întâmplări din timpul asediului cetății Troia sau al primejdiilor întâmpinate de el și tovarășii săi pe drumul de întoarcere.

În principal, *Odiseea* include – în cele 24 de cânturi și 12.200 de versuri – trei evenimente principale: plecarea lui Telemah în căutarea tatălui, aventurile lui Ulise pe mare timp de 20 de ani și întoarcerea lui în Ithaca.

Firul principal al poemului, element de legătură între toate episoadele, este năzuința mistuitoare a eroului de a ajunge în patria sa dragă, de a-și îmbrățișa soția iubită și fiul abia născut atunci când el fusese obligat să pornească la război. Primejdii, ispite sau plăceri, nimic nu izbutește să-l deturneze pe erou de la această arzătoare dorință.

Starea tensionată, dominată de idealul eroic din *Iliada*, este înlocuită în *Odiseea* de înțelepciunea dobândită în anii săngeroși ai războiului, de plăcerile și bucuriile unei existențe calme.

Setos de cunoaștere, viteaz, dibaci, întreprinzător, iscusit la vorbă, săret și viclean, când este cazul, Ulise rămâne întruchiparea eroului ideal.

În cultura românească, *Odiseea* s-a bucurat de un interes deosebit, cunoscând numeroase variante de traduceri – de la versiunea lui Alecu Beldiman (la începutul secolului al XIX-lea), trecând prin cele ale lui Ion Caragiani (în proză) și George Coșbuc, până la unele mai recente, semnate de Dan Slușanschi, Tudor Vianu, George Murnu, Eugen Lovinescu.

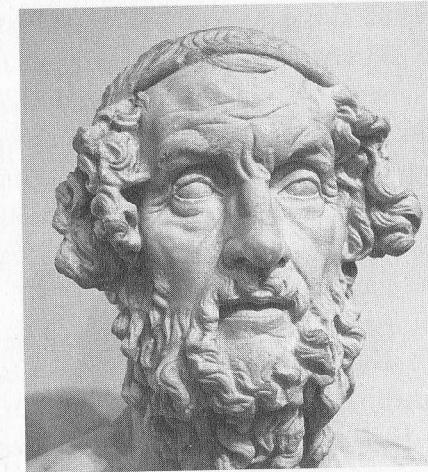
Alături de *Iliada*, *Odiseea*, întruchipând modul de gândire și simțire al vechilor greci, reprezintă unul dintre inestimabilele monumente ale literaturii universale.

Cuprins

Introducere	5
.....	
Homer	9-10
.....	
Prolog	11-13
.....	
Peșterii petrec în palatul lui Ulise din Ithaca și îi jefuiesc avutul	14-16
.....	
Telemah în fața adunării poporului	17-20
.....	
Telemah în vizită la Nestor și Menelau	21-26
.....	
Ulise pleacă de pe insula nimfei Calypso	27-32
.....	
Ulise și Nausicaa	33-37
.....	
Ulise la Alcinous	38-47
.....	
Ulise își povestește pățaniiile	48-74
Ulise pe insula ciclopilor	50
Ulise pe insula lui Eol	55
Ulise la lestrigoni	57
Ulise pe insula vrăjitoarei Circe	58
Ulise în împărăția morților	63
Ulise întâlnește insula sirenelor și trece printre Scylla și Charybda	67

-
Ulise la porcarul Eumeneios 80-85
.....
Întoarcerea lui Telemah în Ithaca 86-91
.....
Telemah la Eumeneios. Ulise îi dezvăluie lui Telemah
cine este cu adevărat 92-98
.....
Ulise în chip de cerșetor pleacă la palat 99-106
.....
Ulise și Penelopa 107-111
.....
Ulise ucide pețitorii 112-118
.....
Ulise îi dezvăluie Penelopei
cine este cu-adevărat 119-121
.....
Sufletele pețitorilor în împărăția lui Hades 122-123
.....
Ulise la Laerte 124-125
.....
Cetățenii din Ithaca se răscoală, dar zeița Athena
îi sfătuiește să se implice cu Ulise 126-128

Homer

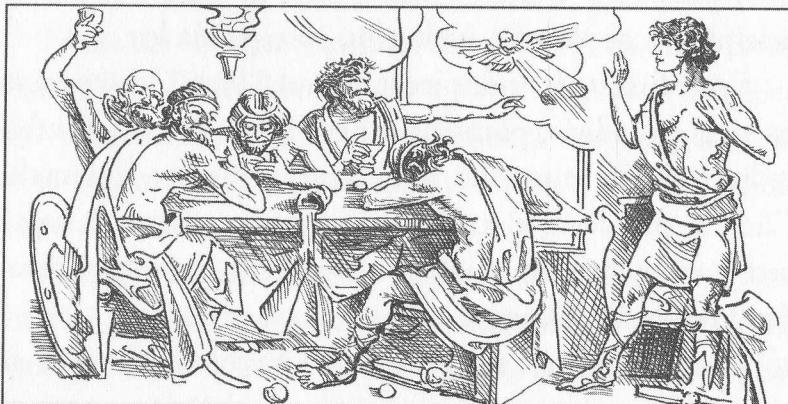
Conform tradiției, Homer, „aedul orb”, este considerat autorul celor două mari poeme epice, *Iliada* și *Odiseea*.

Din păcate, informațiile în legătură cu viața lui sunt extrem de puține, astfel încât, uneori, chiar existența sa ca personaj istoric, considerat de greci și romani poetul prin excelență, a fost pusă la îndoială și mai suscitată și astăzi numeroase discuții.

În realitate, nici anul și nici locul nașterii lui Homer nu sunt cunoscute, șapte orașe mari – Smirna, Rhodos, Colophon, Salamina, Chios, Argos, Atena – își dispută onoarea de a fi fost patria sa.

Singurele informații despre viața lui le avem de la Herodot. Potrivit afirmațiilor acestuia, Homer s-ar fi născut în secolul al IX-lea î.H., la Smirna, un oraș de pe coasta Mării Ionice. Orfan de timpuriu, la invitația patronului unui vas face o lungă călătorie. Ajunge până în Italia și Spania, debarcă chiar în Ithaca, unde

Peștiorii petrec în palatul lui Ulise din Ithaca și îi jefuiesc avutul

De îndată ce zeii încuviințară ca Ulise să se întoarcă acasă, ei îl trimiseră pe Hermes, mesagerul, la Calypso pentru a-i comunica hotărârea lor. Athena, coborând și ea din Înaltul Olimp, luă înfățișarea lui Mentes, un vechi prieten al lui Laerte, tatăl lui Ulise, și se înfățișă la palatul acestuia.

Acolo, la fel ca în fiecare zi de când nu se mai știa nimic de soarta eroului, pretendenții la mâna Penelopei, din ce în ce mai nerăbdători, mai gălagioși și mai obraznici, veniți să se ospăteze, așteptau să li se aducă felurite bucate și să li se toarne vinuri alese în pocale de aur, toate jefuite din avutul stăpânului casei. După ce se ghiftuiră cu toate bunătățile, îl siliră pe muzicantul Femios să le cânte din liră.

Peștiorii petrec în palatul lui Ulise din Ithaca și îi jefuiesc avutul

Zărindu-l prin mulțimea de petrecăreți scandalagii pe acel oaspe deosebit, Telemah îl așeză la o masă mai departe de zgomotul petrecăreților. Zeița îi mărturisi că este Mentes, vechi prieten cu bătrânul Laerte, și îl întrebă dacă e vreo sărbătoare sau își celebrează cumva nunta. Telemah începu atunci să-i destăinuie în șoaptă necazurile sale. Era îndurerat și măcinat de grija pentru că tatăl său, chiar după atâtia ani de la terminarea războiului, nu se întorsese încă acasă. Își dorea cu ardoare acest lucru, fiind încredințat că odată cu sosirea lui acești ticăloși peștiori, care, convinși că Ulise nu se mai întoarce, vrând să-i silească mama să aleagă pe unul dintre cei care îi risipeau avere, vor fi alungați.

După ce îl ascultă, zeița îl sfătuie:

– Tu, strălucit văstar al viteazului Ulise, nu te mai văita, du-te și strânge poporul din Ithaca, plângă-te de purtarea peștiorilor și roagă-te ca, spre cinstirea tatălui tău, să te apere. Apoi alege cea mai bună corabie cu douăzeci de oameni și du-te la Pylos, la bătrânul și înțeleptul Nestor, apoi în Sparta, la regele Menelau. Poate, ei știu sau pot să afle ceva despre soarta tatălui tău. Iar de-ți vor spune că e mort, atunci fă-i, aici în cetate, o strălucită înmormântare și un mormânt frumos. Pe maică-ta s-o măriți, iar pe acești nemernici să-i omori pe față sau cu vicleșug.

După ce-i dădu aceste sfaturi, Athena, prefăcându-se în pasăre, își luă zborul, iar Telemah înțelese că un zeu fusese cel care îi vorbise astfel.

În timpul acesta, Penelopa, însotită de două slujoare, coborî din odăile ei și îi ceru lui Femios să încealteze cu acel cântec atât de trist despre soarta crudă ce le fusese hărăzită eroilor greci la întoarcerea lor acasă, chiar Agamemnon fiind ucis de propria soție, Clitemnestra, și de amantul ei, Egist. Dar Telemah, îmbărbătat de cuvintele zeiței, îi răspunse:

– Femios cântă aşa cum Zeus dorește, ca să se afle câți dintre eroii ahei au pierit la Troia. Iar tu, mamă, mai bine îngrijește-te de alte îndeletniciri – de trebuințele gospodăriei, de roabe – și lasă-mă pe mine să mă ocup de toate celelalte, ca un adevarat stăpân al casei. Căci nu e bine să te amesteci în treburi pe care nu le știi și nici nu te privesc.

Uluită de răspunsul lui Telemah și profund îndurărată, Penelopa se întoarse în odăile ei și, închizându-se acolo, plânse amarnic multă vreme, gândindu-se la Ulise, până ce Athena, înduioșată, îi picură pe gene un somn alinător.

După plecarea ei, pețitorii se luară la ceartă care dintre ei să-i fie soț și se porniră iar pe benchetuit și zavă, neluând în seamă amenințările lui Telemah că se va duce să ceară ajutorul adunării poporului pentru a-i opri să-i jefuiască avutul și că ar trebui să se teamă de mânia zeilor. Într-un târziu, după plecarea pețitorilor, se duse și el la culcare, însotit de Eurycleia, bătrâna servitoare credincioasă. Dar nu reuși să închidă ochii, căci întreaga noapte se gândi numai la sfaturile date de Athena.

Telemah în fața adunării poporului

A doua zi, când degetele trandafirii ale zorilor îl treziră, Telemah porunci crainicilor să anunțe adunarea poporului. Cetățenii se strânserează repede și rămaseră uimiți de înfățișarea lui Telemah, căruia zeița îi dăruise mai multă frumusețe și măreție și-un pas mai hotărât. Trecând printre bătrâni care se dădură în lături, făcându-i loc, el se așeză în jilțul tatălui său. Apoi luă cuvântul și, amintindu-le cât de cinstit și drept fusese tatăl său pe când cărmuia cetatea, le ceru tuturor, în numele lui Zeus și al lui Themis, zeița dreptății, să-i vină în ajutor. Când, sfârșindu-și cuvântarea și podisit de lacrimi se așeză din nou în jilț, o tacere adâncă se asternu, căci nimeni nu cutează să spună nimic. Doar

unul dintre peștori, Antinoos, îi răspunse cu obrăznicie:

– Știi bine, Telemah, că maică-ta e de vină. Ea ne-a-nșelat că o să aleagă pe unul dintre noi atunci când va termina pânza la care țese. Dar ceea ce ziua țese, ea noaptea desface. Nu vom pleca din casa ta până când ea nu va alege pe unul dintre noi, aşa că trimite-o la tatăl ei, silind-o astfel să-și grăbească hotărârea, căci altfel noi, peștorii, n-o să crățăm nici rostul și nici bunurile tale.

Mâhnit și supărat din cauza cuvintelor lui Antinoos, Telemah se împotrivi să-și alunge mama și îl chemă pe Zeus ca martor al tuturor jignirilor și necazurilor pe care le avea de îndurat de la peștori. Preaputernicul Zeus îl auzi și îi trimise un semn. Deasupra adunării poporului se iviră deodată, rotindu-se în zbor, doi vulturi care se năpustiră unul asupra altuia și, după ce-și sfâșiară până la sânge piepturile, dispărură în zare, lăsând poporul adunat încremenit de uimire.

Atunci bâtrânul Aliterse, cel care, la plecarea lui Ulise, îi prevestise că se va întoarce acasă după douăzeci de ani, le interpretă semnul:

– Ulise, neștiut de nimeni, rosti el, se va întoarce cât de curând și va pedepsi crunt pe toți peștorii care îi jefuiesc bogățiile și îi jignesc soția și fiul.

Atunci, un alt peștor, Evrymathos, plin de trufie, luă cuvântul, ținând să arate că ei nu se tem nici de Telemah, nici de semnele prevestitoare.

TELEMAH ÎN FAȚA ADUNĂRII POPORULUI

Renunțând să-i convingă pe peștori să plece din casa lui și să înceteze cu ticăloșiiile, Telemah ceru poporului să-i dea o corabie care să-l ducă la Pylos, unde speră să afle vești despre tatăl său. În timp ce norodul rămase tacut, înțeleptul Mentor îi mustă pe toți fiindcă îngăduie ca fiul lui Ulise să fie astfel jignit.

Dintre peștori se ridică atunci Leocritos, care, cu mult ifos, batjocorindu-l pe Telemah, rosti:

– Să vină chiar Ulise! Și el va pieri dacă cu noi, cei mulți, va-ndrăzni să lupte! Apoi, cu obrăznicie, porunci poporului să plece și să-și vadă fiecare de treaba lui.

Întristat, Telemah se duse pe malul mării și se rugă zeiței Athena. Aceasta, luând chipul lui Mentor, îl încredință că peștorii, orbiți de îngâmfare, își grăbesc singuri pieirea, căci ziua răzbunării e tot mai aproape. Apoi, insuflându-i curaj, îl povătuie să se ducă acasă, să pregătească toate cele necesare pentru o lungă călătorie, iar ea în timpul acesta îi va găsi o corabie, navigatori destoinici și îl va însobi până la Pylos.

Întorcându-se acasă, Telemah îi găsi pe peștori gata să înceapă iar ospățul și trebui să suporte din nou cuvintele lor pline de ocară, căci toți luau în derâdere călătoria pe care Tânărul dorea s-o facă, convinși că acesta nu va afla nimic despre tatăl său, ci, dimpotrivă, rătăcind pe mare, va pieri și el asemenea lui Ulise. Batjocoritor, Antinoos chiar îl invită să ia parte alături de ei la ospăț. Întristat, Telemah nu-i mai luă în seamă și se duse, aşa cum îl povătuise zeița, la credincioasa

Eurykleia, poruncindu-i să pregătească multe provizii – urcioare cu vin, burdufuri cu făină – și altele trebuincioase pentru o lungă călătorie. În zadar se rugă bătrâna să nu plece, fiindu-i teamă ca nu cumva să i se întâmpile și lui vreo nenorocire. Tânărul rămase neclinit în hotărârea luată și o rugă să aibă grijă în lipsa lui de maică-sa și să nu dezvăluie nimănui secretul plecării sale.

Între timp, Athena, luând înfățișarea lui Telemah, cutreieră orașul și strânse douăzeci de îndrăzneți navigatori gata să-l însوțească pe Tânăr. Apoi îi ceru meșterului Noemon să-i dea cea mai bună corabie, punându-l să jure că nu va spune nimănui despre acest lucru. Când vălul înserării căzu peste cetate, Athena, nevăzută de nimeni, pătrunse în casa lui Ulise și îi cufundă pe peștori într-un somn adânc. Astfel, Telemah, împreună cu însoțitorii lui, care cărau proviziile pregătite, ieșiră din casă neștiuți de nimeni și se urcară cu totii pe corabie. Zeița, stând la cârmă alături de Telemah, le trimise un vânt prielnic și corabia, cu pânzele întinse, înaintă cu repeziciune spre largul mării.

Telemah în vizită la Nestor și Menelau

A doua zi dimineață, când Helios, zeul soarelui, începu să urce în minunatul său car pe bolta cerească, Telemah și însoțitorii săi ajunseră la Pylos. În cetatea bătrânlului și înțeleptului Nestor era mare sărbătoare. Toți locuitorii, strânși pe malul mării, aduceau jertfe în cinstea lui Poseidon, zeul mării, sacrificând câte nouă vite pe cele nouă altare. Telemah coborî de pe corabie și, sfătuit de Athena, care luase iar chipul lui Mentor, se îndreptă hotărât spre Nestor. Acesta, împreună cu fiili săi, pregătea un mare ospăt, aşa că străinii au fost primiți cu prietenie și invitați să se așeze la masă. Pissistratos, fiul cel mai mic al lui Nestor, i-a întins lui Mentor prima cupă cu vin pentru a închina în onoarea zeilor, gest pe care zeița l-a apreciat, rugându-l pe Po-

seidon să primească jertfele aduse în onoarea lui și să le răsplătească.

După ce au fost ospătați cu felurite bucate și, însătați de pe drum, au băut vinul turnat în pocale de aur, Nestor i-a întrebat de unde vin și ce treburi îi mâna pe acele locuri. Mult s-a bucurat bâtrânul auzind că Tânărul este feciorul lui Ulise, cel a cărui istețime o prețuise și alături de care, folosind cuvinte înțelepte și chibzuite, încercase adeseori să împiedice vrajba dintre ahei și să le stingă văpaia mâniei necugetate.

Atunci Telemah, îmbărbătat de zeiță, îl întrebă dacă știe ceva de soarta tatălui său, căci auzise și el de destinul tragic al multor eroi, dar de tatăl său nu aflase nimic până acum. Nestor îi povestii despre toate nenorocirile pe care le avusese de întâmpinat la întoarcere, de faptul că, după căderea Troiei, aheii se certaseră împărțindu-și prada și că mulți dintre ei, urmăriți de mânia Athenei, pe care, la plecare, n-o îmbunăsaseră aducându-i jertfe, avură un tragic sfârșit, asemenea lui Agamemnon, a cărui ucidere mișelească a fost răzbunată apoi de fiul său Oreste. Îi mai spuse încă despre mulți alții și, în cele din urmă, povestindu-i despre Menelau, care se întorsese și el mai târziu acasă, căci corăbiile sale, mâname de furtuni, ajunsese tocmai în Egipt, îl indemnă să meargă la acesta. Poate el, pribegind destul de mult pe atâtea mări, aflase ceva despre Ulise. Apoi, auzind câte nelegiuri făceau peștorii în casa lui Ulise, îl sfătuie ca de la Menelau să se întoarcă

TELEMAH ÎN VIZITĂ LA NESTOR ȘI MENELAU

cât mai repede acasă, să nu-și lase mama singură cu acei ticăloși.

De cum se lăsa înserarea, zeița îl povătuie pe Nestor să-l găzduiască pe Telemah în palatul său, iar a doua zi, în zori, să-i dea un car și pe unul dintre fiii lui ca să-l ducă la Menelau. După ce-l sfătuie astfel, se transformă în vultur și își luă zborul sub ochii uimiți ai tuturor celor din Pylos, care înțeleseră că Telemah era sprijinit de însăși măreața zeiță cu ochi albaștri, Pallas-Athena.

Cum mijiră zorii, Nestor aduse jertfă zeiței Athena o juncă ale cărei coarne le poleise chiar el, apoi, după ce se ospătară cu toții, Telemah împreună cu Pisistratos porniră la drum în goana cailor. Tocmai pe când seara învăluia pământul cu umbrele ei, ajunseră la Diocles din Ferea, unde poposiră peste noapte, iar a doua zi se întreptară spre Sparta.

Când ajunseră în Lacedemonia, țara slăvitului războinic Menelau, nimeriră chiar în mijlocul unui mare festin. Menelau se pregătea să-și trimite fata lui Neoptolemos, fiul lui Ahile, căruia i-o promisese de nevastă, și, totodată, își însura și băiatul, pe viteazul Megapentes. Întâmpinați de credinciosul slujitor al lui Menelau, care își vesti stăpânul de sosirea unor drumeți, Telemah și Pisistratos fură primiți cu cinste la palat. Menelau nu uitase de câte necazuri avusese și el parte și de câte ori fusese nevoie să caute un adăpost, aşa că primea cu prietenie pe oricine îi cerea găzduire. După ce îi porunci slujitorului să deshame caii, îi pofti pe oaspeți în sala